

Szerkesztői szállítás

Belső-kiadályozás 27. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatkak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy óra	1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KÉLET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyzet hasábozott garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. Hasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-utca 9. szám emelet.)

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt.	Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt.	Egy óra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.	

Az előfizetési pénzek — legczélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Az erdélyi részekre vonatkozó nézetek.

Nem szólok az erdélyi részek összes polgárai nevében, mert erre jogosítva nem vagyok. Sokkal jobban ismerem avatatlanságomat, hogysem hivatva érezném magamat akár a ministerium, akár a törvényhozás lépéseinek irányt adni.

Azonban úgy hiszem, miszerint a szerénység korlátait nem hágom át, sőt azon korlátokon sem lépek túl, melyek közt minden egyes polgára e honnak jogosítva van nézetei érvényesítését megkísérteni; a midőn rövidbe foglalva elmondom, mely kérdések megoldását tartom én most életkérdésnek az erdélyi részekre nézve, s miként gondolom azokat czélszerűen megoldhatni.

Az igazságügy terén a reformok csak úgy szükségesek a Királyhágón túl, mint azon innen s különösen a törvényszékek s járásbíróságok szervezése csak azon alapokon intézendő Magyarországon, mint Magyarországnak erdélyi részében.

Ha az igazságügyér kellő figyelembe veszi azon viszonyt, melyben az erdélyi részek területi nagysága, népessége, az anyahon nagyságához és népességéhez van, s nem felel ki a számításból topograficus helyzetünket sem; ha a törvényhatóságok területei s a létező székhelyek kellő figyelembe vétetnek s azoktól csak kivételképen történik eltérés, mint Felső-Fehérmegyében, Aranyosszéken s a Királyföldön, mert F.-Fehér fenn nem tartható, mivel 19 szigetből áll; Aranyosszék, mert nagysága igen csekély, s a Királyföldet népessége s kiterjedése arányában legfennebb öt törv.-szék illeti meg; ha egyes városokért nem áldoztatik fel egész vidékek érdeke, mint történnék akkor, ha Küküllőmegye törvényszéke Erzsébetvárosba tétetnék át Dicső-Sz.-Mártonból; ha egyes törvényhatóságoknak nem adatik mellékes érdekekből a szükségesnél több t.-szék, akkor nem lesz nehéz ezen kérdést közmegegyezés szerint megoldani.

Általános óhaj, hogy Erdély minden része mihamarább teljesen beolvasszva legyen Magyarországra közigazgatási tekintetben is. E végre szükséges, hogy a Királyföld mihamarább szerveztessék és pedig ugyanazon alapokon, melyeken más törvényhatóságok szerveztettek, s hogy az erdélyi kir. biztosság megszűntetessék.

Az első az őszi idény legelső teendői egyikének tartom, s a királyi biztosság a megyék szervezése után legottan, tehát még ez évben megszüntetendő volna.

Nem egy életbevágó teendője volna az új közlekedési miniszternek, mert be kell vallani, miszerint a közlekedési eszközök létesítése és fentartása körül Erdélyt illetőleg nem nagy szerencsével járt el eddigelő a ministerium. Így a keleti vasút körül felmerült zavarok következtében, ezen vasútvonal kiépítése csigaléptekkel halad előre, s a n.-várad-kolozsvári rész a kereskedelem és az állam nem csekély kárára, Sztána és Zsobok közt minduntalan megújuló hegyzuhadások következtében alig mondható használhatónak.

A kőutak napról-napra romlanak, s történt már, hogy a német kormányok által nagy költséggel előállított jó postaúton a szekérposta elrekedt.

Azon igazságtalan eljárás is segíteni kellene már valahára, melyet a német kormányoktól örökölt a magyar ministerium, s mely szerint a Királyföldön átvonuló kőutak legnagyobb részét az állam tartja fenn, míg különösen a székely székek ezen

javadalomban részint igen csekély mértékben, részint éppen nem részesülnek. Így p. o. a Nagy-Szebentől Medgyesen, Segesváron, Héjasfalván, Udvarhelyen, Csik-Szeredán át a gyimesi határszélhez vezető kőútvonal az állam költségén tartatik fenn Héjasfalváig, azaz, míg nagyobb részt szászföldön vonul át s azon túl Udvarhely- és Csikszék kénytelenek azt magok erején, az állam igen csekély segélyével fentartani.

Tudom én, hogy ezen csak a kőút-hálózat végleges megállapítása alkalmával lehet gyökeresen segíteni, de az illető törvényhatóságok által igazságtalanul hordozott terhen segíteni lehetne s kellene addig is.

Végre áttérek némely, a nevelésügy körüli teendőkre.

B. Eötvös megígérte, hogy Sz.-Udvarhelyt egy reáltanoda fog felállítani. A kivétel némely akadályokba ütközött azért, mert czélszerűnek mutatkozott ezen reáltanodát a létező ev. ref. gymnasiummal kapcsolatba hozni, s hogy ez megtörténhessék, bizonyos egyezkedésnek kellett történni a kormány és a királyhágónnineni ev. ref. egyházkerülettel. Ez ma már megtörtént, s nézetem szerint káros mulasztás volna az oktatásügyministertől, ha ezen reáltanoda megnyitását még az 1871—2. tanévről is elodábozná. *)

A b. Eötvös által kilátásba helyezett kolozsvári egyetem felállítására is évről-évre halad, s a midőn ennek felállítását némelyek a pesti egyetem újrászervezésével hozzák kapcsolatba, nem érnek el egyebet, mint azt, hogy a kolozsvári egyetem felállítását hátráltatják, de az által a pesti egyetem czélszerű szervezését sem mozdítják elő.

Szabad legyen reményleni, hogy midőn a kolozsvári egyetem felállításának nem állanak útjában azon akadályok, melyek a pesti egyetem újrászervezését akadályozzák; a midőn egy pár ezer forint évi segélylyel a muzeum-egylet gyűjteményei használhatók; a midőn rendelkezésére áll az államnak a volt gubernium épülete; van kóroda és szülőház: az oktatásügyminister az országgyűlés megnyitásával legottan sietni fog e tárgyat a pesti egyetem újrászervezésétől különválva tárgyalatni az erre kinevezett bizottmány által, s hogy így ezen kérdés is még ezen év folytán meg fog oldatni.

Id. gr. Bethlen János.

A m. keleti vasút m.-vásárhelyi szárnyvonala.

(N.) Midőn pár hóval ezelőtt arról tudósítottam e lapok t. olvasóit, hogy a fennceimzett vasút felett múlt év ősze óta lebegő catastrofa muló félben van, illetőleg az engedmény birtokában levő társulat igazgatóságának erélyes föllépése folytán megszűnt: azon reményben éltem, hogy az egész vonal mentén magának a pályának, a rajta levő építményeknek és minden készletben levő anyagoknak törvényesen végrehajtott lefoglalása, s az építésére a szédelő s meglehetősen lelkiismeretlennek bizonyult angol czég kezéből kivétele által ez ominozus vasútügy jelentékenyen kedvezőbb stadiumba lépett. Nem is kértam az itt M.-Vásárhelyt megfordult igazgatósági tagok biztatására alapítva, azon nézetemnek adni kifejezést, hogy a régóta szünetelő vasúti munkák nemsokára legnagyobb erélylyel fognak megindulni és nem lehetlen, miként szárnyvonalunk még az ősz folytán meg fog nyilni.

Azóta három egész hónap, — az évnek teljes egy-negyede — múlt el s ma szomorúan kell bevallanom, hogy a kilátásba helyezett czélhoz, emberileg szólva, alig vagyunk egy arasznyival közelebb, s ha mind így halad, akkor le kell mondaniunk nem csak arról, hogy a megnyitás ünnepét jelen év őszén megüljük; hanem még arról is, hogy azt mához esztendőre bizton remélni merjük. Hisz elég ha meg van alkotva s szentesítve a törvény-czikk, mely szerint a m.-vásárhelyi szárnyvonalnak 1870. december végén meg kellett volna nyitattania a közlekedés számára; nem lehet kívánni, hogy annak még érvényt is szerezzünk! Valamikor csak meglesz, s mi keleti vérünk flegmájával igen jól tudunk várni. S aztán ha még valami lényeges akadály állott volna e szárnyvonal útjában! De ilyen éppen semmi sem volt, s bizvást el lehet mon-

*) A lapok ép most közlik a kir. biztosság egy pályázati hirdetményét egy fő- és egy alreáltanodának az erdélyi részben való föllállítására. A föllítási helyet ugyan nem jelöli meg a hirdetmény, de talán ezek valamelyike Udvarhely lesz.

dani, hogy Erdélyben ennél könnyebben kiépíthető pályarész nem igen van. A vonal mindenütt a Maros tág völgyében halad s az ármentes tér talajfelületéhez oly szépen hozzá simul, hogy bevágások és feltöltések csak igen kis mértékben és gyéren fordulnak elő rajta. Egyedüli nehéztő pontok a Geze és Kutyalva közt szükséges marosi áthidalások, hol nem kevesebb, mint 5 álló hidat kell építeni a Maros felett.

Hanem hisz ezek is a legideiglenesebb, legkezdetelegesebb szerkezetben lőnek megállítva és elfogadva, s ha az állam — mely tudjuk minden építkezéseinek nehézsége s a kezelési bonyadalmak miatt lassabb, késlekedőbb szokott lenni — képes volt pár év előtt, 7—8 hónap lefolyása alatt, egyidejűleg két szilárd és czélnak megfelelő fahidat fölépíteni és a forgalomnak átadni (egyiket a Maroson Kutyalvánál, másikat az Aranyos rohanó vízen Gerendnél) egyszerű, kicsiny vagyonu magánvállalkozók közreműködésével, akkor a nagyhirű angol czég tömérdek pénzével, melyet polyvakint szort „barbár” kis országunkba, mérnökének henczegő tudományával, világra szóló tapasztalati ismeretével (!) s az alkalmazott munkásoknak hangyabolyként nyüzsgő sokaságával, 2 év alatt egybekötött bizony ezt az öt ideiglenes marosi hidat is rég-rég befejezhetnék volna.

S mit látunk most, ha e pálya mentén csak futólag végig tekintünk? Látjuk, hogy a földmunka, némely indóházi telepek kivételével, mondhatni egy év óta készen hever. A sinek M.-Vásárhelytől szinte már Kutyalváig le vannak rakva, sőt a kavics- és építő-anyag hordó kocsi is járnak azon le s fel, és a kis locomotiv sivitő fűtője, — mely dolgozó szobáknig elhat napjában, többször hozhatna azon édes családásba, hogy nekünk tán vasutunk van. — Azonban a kavicsozás a talpfák alatt oly csiga léptekkel halad, mintha nem is a kavicsban gazdag Maros folyóval párhuzamosan futna e szárnyvonal kezdettől végig; s mintha nem volna már egy és fél év óta külön szárnyvonaloska beépítve a gőzkocsi állomás heiyétől a megyesfalvi dus kavicstelepig. — Az egymást sürin követő órházak mondhatni kivétel nélkül készen állanak, s az állomások indóház épületei mellől is kezdenek végképp eltűnedezni az állványok fatörkelei; na hanem ezekkel ugyan meg nem erőltették magukat néhai angolaink; oly egyszerűek, igénytelenek azok, szégyelleni látszanak létezésüket. Azonban ez már nem a szegény kinezéses magában van, hanem az országunk szegény kinezésével szinte jól összehangzanak azok; csak legalább ne kellene aztán oly enorm kamatbiztosítást fizetnünk e kis kártyaházak után!

Sokkal rosszabbul állunk ezeknél a pálya mentén épített és építendő hidakkal. Nehány boltozat átereszt kivételével, a kisebb műtárgyak vízhatlan mészbe rakott, téglafalazatok. hidlábak és fa-felszerkezettel bírnak. De fájdalom, a téglagyöngye minőség, a vízhatlan mész selejtes volt, és így már csak egy tél átvonulása után is öklömnyi lyukakat látunk kiporlodozva, szétmállva a hidlábak téglafalából, melyekről a czémet vakolat lassanként lehulladoz, mielőtt a vonal megnyílt volna s tartósságuk iránti reményünk mind alább-alább száll. A fa felszerkezet ok-szerű ugyan, de a csaknem kivétel nélkül alkalmazott fenyőfa-részeket már szinte ingadozni, hajlongani látjuk a nehéz vonat robogó terhe alatt, állandóságukról, tartósságukról pedig beszélni sem lehet. S ha végre eljutunk a kutyalvi Maros-kanyarulatok megkezdett hidjaihoz, bizony sok mindent nem látunk ott, miket láthatni bizton remélhetünk. A felszerkezet alkotó részei itt is készen nyugszanak ugyan, de a hidlábak czölöpsoraiba hézag hézag után tá-tong, s megszorodva fedezük fel, hogy a jelentékeny hosszúságú hid czölöpöknek egy igen nagy része még beszerezve sincs! Mikor lesz ezekből ily körülmények között öt marosi vasúti hid? — Egyáltalában az egész szárnyvonal hosszán oly gyéren, oly kis csoportokban látunk munkásokat mozogni, mintha kihalt volna minden itt e szerencsétlen vállalat körül. Bizony, bizony nagy ideje már, hogy döntő körökben valami történjék ez ügyben, mert a mostani módon vasutunk tán évek múlva sem lesz.

Némely kisajátítási zavarokról, majd más alkalommal fogok megemlékezni. — *)

BELFÖLD.

Előpatak június 30. 1871.

Tisztelt szerkesztő ur! A „Kelet” idei 139 számában „szerkesztői panaszkok” czim alatt egy magyarazzal kísért közleményt olvasék. Miután csekély személyem is — mint én hiszem — ok nélkül érintetett, sőt nevem első betűi is kiürvák, erkölcsileg kötelesnek érzem magam néhány megjegyzést koczkaztatni azon reményben, hogy a fennforgó ügy, ferde eszmék tisztázását, helyreigazítását elősegítem s a t. Sz. ur becses lapjába felveendi e sorokat.

*) Kérjük is. Egyáltalán sajnosan tapasztaljuk, hogy a saját pálya iránti hallgatag elnézése nem termi meg remélt gyümölcsöt. A nyilvánosság közegei egy bizonyos pontig személyelőlt tarthatják a discret hallgatást, de azon túl vétkes mulasztássá válik az. Ezért a közügy érdekében, kötelességünknek tartjuk, ez elfogultat szaktárfutollából eredő közlemények előtt megnyitni lapunk hasábjait. Az intőzők ügybuzgó működésétől függ az ezutáni közlemények hangját enyhíteni.

Egy kirándulás Petrozsénybe.

Szászváros, júl. 1-én 1871.

A szászvárosi lövész-egylet szokásos évi lövészünnepeleje befejezéseül kirándulást rendezett a petrozsényi kőszénbányákhoz, alkalmat akarván nyújtani a többi társaságoknak, valamint a nagy közönségnek is e vidék gyönyörű vadregényes tájait megismerhetni. E terv mindent viszhangra talált, és nemcsak a helybeli lakosság nagy része, de a távolabb fekvő Enyed, N.-Szeben, Fehérvár, Arad és Déváról is, sokan sereglettek össze, hogy részesei lehessenek e szép vidék nagyszerűségeinek.

A kéjvonat jun. 28-án reggel indult Szászvárosról, kedvezőtlen idő és sötét komor felhők kíséretében; de minthogy a dolgon változtatni nem lehetett, csakhamar vigasztalni kezdtük egymást és teljes bizalommal irányoztuk szemünket ég felé, ha valjon nem mutatkozik-e valahol egy kis derengő sugár.

Megérkezvén Piskibe, velünk egyszerre az ég is megnyitá csatornáit, s mintha Isten tudja mióta nem részeseültünk volna a szerencsében, bámulatos kitarítás és egyformasággal hullott reánk az áldás.

Szomorú és reménytelenül gondolatok közt hagytuk el Piskit, vízzé válni látva minden életet, terveinket. Senkinek sem volt kedve, hogy szeméit a vízzel borított térségen legeltesse; érdek és részvétel nélkül haladtunk el a kaláni fürdő és a szemben levő regebéli tündérvár Kő-Boldogfalva mellett, sőt még a Váralya-Hátszegnél levő ritka szép sziklacsoporthoz sem birt kellő ingerrel; a helyett inkább a Sztrigy vizének egyik ága, mely Hátszeg mellett foly, vonta magára figyelmünket. Ez a kis patakocska most megáradva vad rohammal sietett az anyafolyó felé, elborítván az útjában levő vetéseket, sőt a vasuti töltést is elárasztással fenyegette.

Elhagyva a váralya-hátszegi állomást, csakhamar a Retyezát és többi havasok hómozmaeza ragyogott elénk, mely változatos apróbb hegylánczaktól körülveve imposans látványt nyújt. Egy óra alatt Pujra érkezvén, itt azon kellemetlen hírrel leptek meg, hogy tovább nem mehetünk. Képzeltetni az általános levertséget, bosszankodást; mindenki felvilágosítást kért, de senki sem tudott megnyugtató választ adni, míg egyszerre a megérkező rendes vonat eloszlatta a felmerült aggodalmakat. Oka a késedelemnek egy Krivadia mellett levő magas töltésnek az előtti éjjel történt felhőszakadás következtében való becsúszása. Míg tehát az helyreigazítást, nekünk várakozással kellett beérnünk. Ez alatt a kegyes ég derülni kezdett s reményt nyújtott, hogy utunkat kedvezőbb időben fogjuk folytathatni. Reményünk nem volt teljesen alaptalan, habár még sok kívánni való lett volna.

(Vége következik.)

A magyar delegáció

Julius 4-ki ülésében Pulszky F. interpellálta a közös hadügyminisztert, hogy miért nem szorítja a Skéne-consortiumot azon szerződési pont megtartására, mely szerint a gácsi posttőgyár készítményeit is felhasználja a hadseregi szállítmányoknál. Majd b. Oreczy B. felelt Eber N. minapi interpellációjára a Duna-torkolatok és a Vaskapu ügyében. A Ludoviceum kérdése is szóba jött ez ülésen Benedek S. tábornagy válaszulván Bujanovics ezirányu minapi interpellációjára, a következőkben:

A Ludoviceumi alapoknak átadása a hadügyminiszteriumban már a mult delegációk alatt elhatározottat, s az akadályok, melyek az alapoknak tettelegesen átadását eddig

Fekete Mihály, kolozsvári főtanodánkban a magyar és latin irodalom jeles tanára, 1820-ban született, mint első gyermeke, akkor kolozsvári ref. lelkész, ugyancsak Fekete Mihálynak, s deézsi születésű hitvesének, Kerekes Katalinnak. Későbbre született testvérei mind elhaltak, s a szülői öröm s remény egyetlen tárgya mind végig ő maradt. A tanulás iránti szeretete korán kifejlődven benne, vagyoni tekintetben tisztességes sorsu szülői a még alig hat éves fiút a deézsi partikulába küldték be, s miután azt végig hallgatta, tanulását kolozsvári főtanodánkban folytatta az ugynevezett rethori osztályig, s innen Nagy-Enyedre ment, s ott végzett, kitűnő sikerrel. Mint alig serdülő ifjában már az irogatás mestersége s a költészet iránti hajlam feltűnően jelentkezett, s első kísérletei által (melyek közül, ha jól tudjuk „Holló” álnév alatt a 30-as évek végén, az Athenium hasábjain, egy néhány napvilágot is látott), tanárai figyelmét anynyira magára vonta, hogy a tanfolyam bevégezése után azonnal, 1843-ban az ugynevezett classis poetica tanítója lön. E minőségében ösmerkedett meg vele ifj. gróf Bethlen János, s gyermekei nevelése végett tíz évre szóló szerződésre lépett vele, oly feltétellel, hogy saját költségén őt egyetemre küldi, s a nevelés bevégeztével jelentékeny összeggel is fogja jutalmazni. Ez egyezkedés kijelölte előtte a pályát, melyre különben is benső elhivatást érzett magában, s a kellő szakismeret megszerzése végett 1847-ben a berlini egyetemre menve, főként a nevelés körébe tartozó tudományok tüzetes tanulmányainak szentelte idejét, erejét.

Kimenetele előtt azonban már az irodalom terén nyilvánosan is föllépett, s rövid idő alatt, főleg az ifjúsági irodalomban, mely azelőtt nálunk, úgy szólván, nem is létezett, a szó teljes értelmében mesteri alakításai által, egyik első rangú tekintélylyé küzdötte föl magát. A már akkor kitűnő paedagog Gáspár János, s jeles nevelő Kovácsi Antal által 1847-ben kiadott első magyar olvasó könyvben, valamint az azt követett többi kötetekben, s az ifjúsági könyvtárban, részint eredeti versei

gátolták, nem a hadügyminiszteriumban rejlenek s azoknak elhárítása nem a hadügyminiszteriumtól függ.

Minthogy az alapítók az alapító levelek által a hadügyi miniszteriumhoz ugymint törvényesen kötelező szerződésben álltak, tehát ezen szerződésnek a tőkéik visszaadása előtt feloldatni kellett, mi végre az alapítók az alapítólevelek visszaállításáért megkértek.

Ezen megkérésre nem igen gyorsan következtek a válaszok, úgy, hogy ismételt emléttések daczára is még most sem jutottak vissza valamennyi alapító levelek a hadügyminiszteriumhoz.

Azonban, hogy az átadás további halogatást ne szenvedjen, a hadügyminiszterium a visszanyert alapító levelek tőkéi zárszámadását bevégeztette és így tehát most a ludoviceumi alapítványok összegéből 1.555.060 frt. átadására készen áll, 195.270 forint pedig függőben maradt.

Junius hó 17-kén kelt átirattal felhivatott a m. kir. honvédelmi miniszterium az átvéő bizottmány, u. m. az átadás módja felől rendelkezni, s épen ma érkezett az említett miniszterium nyilatkozata el, mely szerint az átvéő bizottság július 12-én Bécsben megjelenni fog. A ludoviceumi épület átadását illetőleg a fenförgő nehézségek a t. bizottság tagjai előtt ismeretesekek; e nehézségeket sem teremtetten a hadügyminiszter, e nehézségek tisztán abban állanak, hogy a ludoviceumi épületben jelenleg elhelyezett betegek befogadására nincsen a hadügyi kormányzatnak Buda-Pesten alkalmas helyisége. Hogy ezen akadályt is elhárítsa a hadügyi kormányzat, egy új kórháznak Pesten leendő építését elhatározta, s az erre szükséges költségeknek első részletét a rendkívüli szükségletebe be is foglalta. Az állandó kórház építése azonban több évi időszakot kívánván, hogy a közös hadügyminiszter tanuságát adja annak, hogy maga részéről is kész az épület átadását siettetni, s hogy őt ebben csak az említett körülmény gátolja, bátorodom a közöshadügyminiszter ur nevében a tisztelt országos bizottság elé egy pótéltérjlesztéssel járulni, mely szerint a hadügyi kormányzat az 1871-ki év költségvetéséhez Pesten építendő ideiglenes barakkkórház építésére 300.000 frt. megajánlását kéri, azon kijelentéssel, hogy ha ez összeg megszavaztatnék s a barak-kórház föllállítására szükséges terület a hadügyi kormányzatnak Pestvárosa részéről méltányos föltételek mellett átengedtetnék, a közös hadminiszterium a barak-kórházat még ezen év folyamán alatt fölépíttetné, a betegeket benne elhelyezné, s a ludoviceum épületét ezen esetben még ez év folyamán alatt, mindenesetre a jövő 1872-ik évi január hó 1-ig a magyar kir. honvédelmi miniszteriumnak átadhatná. Bátorodom tehát az erre vonatkozó pótéltérjlesztést az országos bizottságnak bemutatni a közös hadügyminiszter azon kijelentésével, hogy ha a kívánt összeg megszavaztatatik, akkor a ludoviceum épület még ez évben át fog a magyar kormányzatnak adatni.

Bujanovics föntartva magának a megjegyzések megtételét későbbre, majd mint a hadügyi bizottság előadója szerepelt s terjedelmes jelentése után mind ez, mind a budget tételei a bizottsági javaslat szerint fogadtattak el.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, július 6.

A német és olasz államegység.

(s.) A Berlin és Róma! E két világjáró diadalmi örömmünnepe nyújtotta az utóbbi napokban az európai politika terén a legeseménydusabb hírforrást, melyből még a napi sajtó ephemereszerű regisztrálása is hetekig bő anyagot meríthet századokra kiható tanulságokra. Berlinben a mult év ádáz harezaiha egyesült germán faj diadalmi

s elbeszélései, részint a külföldi ifjúsági irodalom legkitűnőbb termékeinek áttűtetése által tűnt ki. Az áttűtetett termékeknek már kiválasztása finom érzékéről, s a gyermeki kedélyvilág titkainak alapos ösmeretéről tanusodik, s e mellett ez áttűtetések távolról sem nevezhetők egyszerű fordításoknak, mert akár a verselés könnyűségét s folyékonyágát, akár a nyelvkezelés tősgyökeres magyarságát, s az azokat átlengő valódi költői szellemet tekintjük, csaknem mindenik az eredeti alkotás jellegét hordja magán. Elmondhatni róla Horatiussal, hogy tola alatt a „publica materia” „privati juris” vált. A gyermekek legörömebb tanulták s tanulják még ma is az ő tollából kikerült költeményeket, melyek, csaknem kivétel nélkül, több mint huszonöt év elteltével, most is irodalmi színvonalon állanak, s azokkal, legfőlebb Gyulai Pálnak, néhány ilyenmő alkotása tehető párhuzamba.

A forradalom kitörésekor, a berlini egyetemről hazatérve, nevelői állomását foglalta el, s a kikötött tíz évet a Bethlen-fiak mellett töltötte. Ez idő alatt is folytatta irodalmi foglalkozásait, s főleg a régiebb magyar irodalmi emlékek, s e mellett a magyar nemzet őskori történelmének tanulmányozása képezte kedvenc tárgyait. Ezekre vonatkozólag hátrahagyott kéziratai között a legérdekesebb jegyzeteknek s adatoknak egész halmaza maradt fenn, melyeknek homályba maradása e nemű irodalmunknak, kétségen kívül, nem csekély kárára válnék. Hogy mily mélyre ható tanulmányokat tett e tekintetben, a többiek között tanári székkfogaló beszéde, melynek tárgyát a magyarok őstörténelme képezte, eléggé bizonyítja. Szaktanulmányainak kedvenc tárgya volt e mellett a magyar, s kiválóan az erdélyi protestantismus történelmi fejlődése is, a mint ez a kolozsvári ref. főtanoda történetére vonatkozó, s általa kolozsvári tanári értekezletünk alkalmával felolvasott monographiájából kitűnik, a miről nem sokára a nagy olvasó közönség is meg fog győződhetni, miután ez, többi főtanodáink történeti rajzával együttesen, nem sokára egy önálló kötetben, sajtó alól kikerül.

A „Kelet” idei 100. számában Cs. urnak nem csak az ügyre vonatkozó czáfolatát, de e sértésre czélzott kitételét is: „kik — t. i. Gy. J. és én — kivételes állásba helyezték magukat, az illem és lovagiaság szabályainál fogva feleletre sem vonhatók.” (?), szerkesztői megjegyzés nélkül kiadta; s a Gy. J. védelmétől a tért maga idejében megtagadta, a sürgetés után is. És most midőn Gy. J. elégtétel gyanánt a „Kelet”-et felmondotta; s az ügyet részéről befejezte, a Sz. ur nem csak a tárgyhöz szorosan tartozó leveleket, de a felmondást is — mely szerintem csak is négy szem közti ügynek tekinthető — közzé tette. Most azon kérdés űti fel magát: ha a Gy. J. feleletének maga idejében lapját — saját szavai szerint meg nem nyitotta, midőn az ok megszűnt, miért nyitotta meg? mert a mint most épen úgy előbb is meg kellett volna nyitnia Ily eljárásban, — legszelidebben szólva, — a pártatlanságot, következetességet vagy a fordulás indoklását hiába keresem.*)

A t. Sz. ur csudálja, hogy egy szeplőtlen ősz hazafi Gy. J. evelébe szerelmes lehetett (!); én még inkább, s tán jogosan, azon csudálkozom, hogy a levél, tehát a külsőség, s nem annak lényege és czélja, t. i. a sértésre czélzott kitétel visszautasítása szempontjából indult ki, csak is e léven itt a mérvadó.

A t. Sz. ur megró ezen szavakban: Ne gondolja sem Gy. J., vagy Sz. N. vagy Sz. Gy., hogy személyük sérhetetlenségén fordul még a világ. stb.

Erre azt felelem: valamint magunknak a sérhetetlenséget soha se követeltük; úgy más bár ki is nem követelheti, s bár megöszültünk, a jó tanácsot s oktatást is ifju honfi társainktól is szívesen elfogadjuk, tanulni nem szégyeljük. De az adott tanács itt felesleges volt, mert mi azt nem csak tudtuk, de minden lehető alkalommal követeltük is. Ezen állításomat a közelebbi f. hó 15-én lefolyt gyűlésben is tényleg igazoltuk, s mi is — a t. Sz. ur szavait használva — ha személyekkel foglalkozunk, azért van, mert az ügy a személy által létezik.

Azt sem vonom kétségbe, hogy intra muros peccatur et extra: de azt határozottan állítom, hogy e kellemetlen ügy felújítása által épen az ellenkezőjét érte el annak, mit nemcsak hazafui szándékkal megkezdeni akart.

Ha csak Háromszéken, s nem országszerte olvassák becses lapját; ha a Sz. ur Cs. urnak a hirlapi polémia és lovagiaság feletti ferde sőt szánandó fogalmát a 100. számban tán akarata ellenére nem helyeselte volna, a czáfolatra sem időt sem fáradságot nem vesztegetek, s nem is lett volna szükség, mivel Cs. urral a lovagias téren nem találkozunk.

Még egy pár szót. Éppen a t. Sz. urnak tanácsa folytán gondoskodva volt arról, hogy lapja számára idejében hű tudósítást kapjon; f. hó 18-én a postára fel is adatott, de még nem olvashatám. Hogy ezen feleletem napvilágot lásson, azt önézetem parancsolja, s ezért első ízben a t. Sz. urhoz fordulok azon reményben, hogy jogos kíváncsiságomat tekintetbe veendi; s egyszersmind a kölcsönös kiengesztelődés alapján a félreértéseket ott és itt kölcsönös jóakarattal megelőzendjük; egy léven törekvésünk tárgya és célja, hazánk javára, erdélyi közmelegkedésre közreműködés. Szentiványi György.*)

*) Tanusítai akarván, hogy bennünket e kérdésben csak is az igazságot vezet: minden megjegyzés nélkül változtatlan közöljük e levelet. E kérdésben azonban több cikket ki nem adunk, jöjjön az bármely részről. A még vitázni akarókat utaljuk a nyílttérre. Szerk.

*) A közlemény felelősségét hárítjuk az aláíróra. Szerk.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Fekete Mihály.

† júl. 3-kán.

Néhány évvel ez előtt a legbensőbb hazafi örömmel idevezeltük azon új aerát, mely nemzetünk előtt, az egyiptomi szolgaság sanyaru napjai után, az alkotmányos szabadság sorompóit újra fölnyitá. A létre jött kiegyezkedés hazánk történetének kétségen kívül egyik legnagyobb fontosságú, s eredményeiben a legmesszibbre kiható momentumát jelzi, s csupán azok, kiknek vannak szeméke a látásra, s még sem látnak, tagadhatják annak, nemzetünk beléletében már is minden lépten, nyomon szembetűnő, áldásos következményeit. De valljuk be őszintén, s ne vegye senki e nyilatkozatunkat zugolódás gyanánt: az a nemzeti nagy nyereség, melyben hazánkat a kiegyezkedés részelteté, erdélyi ref. anyaszentegyházunknak, s első sorban tanügyünknek már is felette sok áldozatába került. Legkitűnőbb tanerőinknek egész hoszszu sorát vonták el tőlünk az elmúlt pár év alatt az alkotmányos életnek különböző pályái, s ha ezek nyerneik is átalok, de bizony főtanodáink s nevelés-ügyünk legszentebb érdekei nagyon sokat vesztek bennök, úgy, hogy ránk nézve bizonyos tekintetben fordított értelemben teljesült be a Sámson meséje, mert számunkra nem a keserűből jöve ki az édes, hanem az édesből a keserű. . . .

És im, jön a halál, s a már elvesztettek különben is feles számát, gyors egymásutánál, újakkal szaporítja. Alig egy rövid hó leforgása alatt, kolozsvári főtanodánk már második jeles tanárának vesztét siratja, mert az is, kinek e pár sort szenteljük, akár szép talentumát, akár sokoldalú képességét, s magasabb rendű mivelttségét tekintjük, egyike vala nem a hivatalosoknak, hanem a választottnak. . . .

ünnepe, melynek sötét hátterét egy másik faj: a frank külső megaláztatása és belső meghasonlása feletti boszúterhes fájdalom képezi, Rómában az egységes Olaszban királyának ünnepélyes bevonulása az események folyamában visszavitt ősz és természet szerű fővárosba: mindkét korszalkalkító esemény zárkóztató képezi az európai népcsalád két kitűnő tagja faji egyesülésének. Mindkét nemzet hosszú századok ohajának teljesítését ünnepli ez eseményekben, mely mindkettő külsőleg alig egypár évtized, belsőleg azonban századok fáradhatlan munkájának megérdemelt gyümölcse.

Európa két új államalakulattal áll szemben. Két nagy problémáját az európai politikai életnek, melyeket csak évtizedekkel ez előtt, ha nem is épen a lehetetlenségek, de csak a távol jövő megoldandó kérdései közzé sorozták még legújabb hűvei is, pár évtized rohamos fejlődése teljesen megoldotta.

A német és olasz nép, mindkettő teljesen meg lehet elégedve önnagával és jövőjével. Ha csak az állami egység volt századok törekvéseinek célja: akkor bővön kárpótolva vannak a mult erőfeszítő szenvedései. Német- és Olaszország consolidáltabb és hatalmasabb, mint volt valaha; bevégzett faji egyesülése mindkettőt oly külső hatalommal ruházta fel, minő a nemzetek- és egyesekre nézt csak az erők egyetértésében rejthet. Mert az egység erő, az erő pedig élet és hatalom.

De vajon csak ez lett volna a német és olasz nép egysége törekvéseinek célja? Vajon századok eultus-törekvéseinek, anyagi emelkedésüknek, kitaró munkásságuknak bérét csak abban akarják keresni vagy abban kereshetik, hogy egy uralkodójogara alatt egyesültek legyen egysége állami életre az egy nyelvet beszélő testvér-törzsek? Bizonyára nem csak a külső egység lebegett a milliók szemelőtt kik mindenöket ez eszmének áldozták fel. A nép-individualitás természeti követelményén és jogán kívül, mely minden fajnak a másiktól független létet követel bizonyára még egy más, egy sokkal feuségesebb eszme volt a német és olasz egységi törekvések valódi célja, melyhez az egység csupán az eszközt képezi.

S e valódi cél nem lehet egyéb, mint a politikai szabadság egész terjedelmében a felvilágosultság, haladás, a humanitás, szolgáltatásban. Mert mit érne a német és olasz népek állami egysége, nint külső fénye és hatalma, ha e mellett az egység haladását, szellemi és anyagi erőit és szabadságát rabbilincsbe verné?

De hát e cél csak annyi küzdelem árán lehetett-e Németországnak s az olasz népnek megvásárolni? Avagy faji egyesülés nélkül azok el sem lennének érthető? A történelem mást bizonyít. A mult és jelen fényes példáit mutatják fel annak, hogy egy államtestbe egyesül népek, ha egyik a másik felett nem igyekezett jogosulatlan hegemóniát gyakorolni, individualitásokat, anyagi és szellemi erőiket épen úgy kifejthették, mintha mindenik népfaj külön államtestet alkotott volna; ott van Északamerika, ott Helvétia; de ott van maga Németország és Olaszország. Mindkettő századokig szétforgácsolva, több külön államcsokrára oszolta, ép ez idő alatt fejtette ki legszebb erőit, emelte fel oda társadalmi és politikai intézményeit, tudományosságát, iparát, gazdaságát s kereskedelmét, a hol ma azok állanak. Pedig a fajegység az államalakulatban hiányzott. Másfelől ott van a már századok óta egységes francziafaj, melynek államegységét ingathatlannak véltük mégis csak a legközlebbi napok szinte a teljes felbomlás végveszélyét hozták rá a commune törekvéseiben. Sőt még külső nemzetközi hatalma is, mely sokáig fajbéli államegységének legerősebb támaszául szolgált, a századok óta bensőleg szétszakadozott, de a külső ellenséggel szemben egységesen fellépő germán faj által megtörtetett.

— Nem, szerintünk, faji egység nem általános emberi cél. Lehet ugyan, hogy így valamely nép egyéni-

Ez alapos tanulmányainak, s általában kiváló irodalmi képzettségének köszönhető, hogy 1860 végén a „Korunk“ megalapítóinak közbizalma e hirlap szerkesztésére őt hívta föl, s e tisztét is, főleg 1862-ben, az akkori nehéz viszonyok közt, szemben a Schmerling-féle álkormányosság szemfényvesztéseivel, jó sikerrel töltötte be. Ennek köszönheti a szerkesztéstől visszalépése után azt is, hogy egyházi főtanácsunk azonnal, osztatlan szavazatával, kolozsvári főtanodánkhoz a magyar és latin irodalom rendes tanárává, mint e téren egyikét a legjelesebb szakférfiaknak, megválasztá. Midőn azonban tanszékét elfoglalá, a sorvadásnak, mely most sirba vitte, előjelei már mutatkoztak rajta, s az óta e kórvagy folyton nagyobb mérvben vette őt hatalma alá, úgy, hogy méltán balvégzete sugallatának tekinthetjük házasságra lépését 1866-ban a szép és ifjú Török Borbárával, melynek következtében két kisdéd gyermek maradt most siralmas árvaságban. A napról napra romlandó test fölött azonban mind végig megtartá fölényét az erőteljes szellem, s mondhatni szünet nélkül munkált, míg nem eljött a hosszú éjszaka. Utolsó éveiben újra ifjúkorának kedvenc foglalkozásához tért vissza, s egyes kitűnő darabokat szolgáltatott azon olvasó könyvekbe, melyeket Gáspár János a m. k. közoktatásiügyi miniszter megbízásából a népiskolák számára szerkesztett.

Most már a toll kihullott kezéből; szelleme gazdag kincseivel egy jobb hazába költözött, s mi aggódva kérjük: ki fog nyomdokába lépni? Gyors egymásutánál ritkulnak régibb jeleinknek sorai, s vajon az új nemzedék be fogja-e tölni az üresen maradó helyeket? E fájdó gondolattal tesszük a Fekete Mihály sírjára is a tisztelt, az elismerés koszorúját. . . .

(Az „Erd. Port. Közl.“-ból.)

Szász Domokos.

ségét jobban megőrizheti s kifejtheti; lehet az is, hogy nemzetközi hatalmát is hatványozhatja: de az általános politikai szabadságnak nem multhatlan feltétele, a haladás, felvilágosultság, anyagi és szellemi jólétnek nem szükségképi követelménye az, hogy ugyanazon egy népfaj csak egy államot, egységes nemzetet alkosson.

S veszélyes theoria is volna ez különösen polyglott országokban, hol ugyszólva a különböző nyelvű és élet-nézetű népek egymásba fonódva, a mult tradíciói által összelánczolva élnek. Hogy minő veszélyeket rejtene magában ilyen társadalmak keblében a centrifugal törekvésű, fajegyesülési theoria: nem is igényel hosszabb fejtegetést. Szét kellene zúzni itt a mult tradícióinak közös dicsőségét és szenvedéseit, meg kellene semmisíteni az ethnographiai tényeket, föl kellene dűlni a társadalmi és állami rend alaplényezőit, s mind e borzasztó romok felett egy sysiphusi munka várna a fajgyűlölettel felkorbácsolt népekre, hogy a nyelv szerint újra teremtsék új államalakulatokban létüket!

Mindazonáltal örömmel kell üdvözlőnünk a német és olasz nép egyesülését. S örömmel üdvözljük, mert nálok nem voltak, nem lehettek romboló hatásuk, sőt mindkét nemzet további fejlődésére, ha államegységük egyenlőpést fog tartani a szabadság, az anyagi és szellemi haladással, csak üdvös befolyással lehet!

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, július 6. 9 ó. 40 p. d. e.

Érkezett: július 6 12 ó. 5 p. délbe.

Bécsből hivatalosan megczáfolják a spanyol kormányférfiak közti viszályt, Serano, Sagatta közti párbaj híret.

Berlinben folyton a legnagyobb meglepéssel nyilatkoznak Beust beszédéről.

A párisi lapok a köztársaságot immár biztosítottak mondják. A váltómoratoriumi törvény tárgyalásakor Favre csodálkozott, hogy a német törvényszékek a váltók beperlésével foglalkoznak, s a háborút nem akarják vis majornak tekinteni, ez ügyben lépéseket is tett Frankfurtban.

A fekete-tenger mentében újból nagyszerű erődtítmények felállítása rendeltetett el.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, jul. 6.

— Rudolf koronaherceg nem csak Ferdinánd császárt látogatja meg, hanem egész északi Csehországot beutazza.

— József főherceg több érdekes régiséget ajándékozott a pesti nemzeti múzeumnak. Van köztük egy búr- és szelencze, melyet a boldogult Ürményi Ferencz, mint búr- és szelencze kir. biztosa a Trajánus romjai közt talált kőből készültetett és később unokái nevelőjének ajándékozott.

— Csengery Antal és Kautz Gyula neveztettek ki képviselőül a nemzetközi vasúti congressusra, mely Berlinben e hó 16—18-dikán fog tartatni.

— Fekete Mihály ev. ref. tanár temetése tegnap közrészvétel mellett folyt le. A gyászimát Szász Domokos tartá, s a menetben ott láttuk a különböző felekezetek több tekintélyét, valamint a r. kath. főgymnasium összes ifjuságát.

— Id. Groisz Gusztáv, belügyministeri tanácsos, fia és rokonai látogatására városunkba érkezett.

— A helyi ev. ref. felső leánytanoda nyári közvizsgája ma folyt le a belső templomban. Az ideiglenes tanítók közt Szabó Károly, Jancsó Lajos, Szász Domokos és Kócsi Károly — ki időközben meghalt — foglalatostokodván, nem lepett meg bennünket a kitűnő siker, melyet a kis lányok értelmes feleleteikkel tanusítanak.

— A múzeum régiségtára mátl kezdve minden csütörtökön délelőtt 9-órától 12-ig délután 3-tól 6-ig és minden szombaton délelőtt 9-től 12-ig, nyitva lesz a közönség számára. Bézárat az országház udvarán az orsz. levéltár mellett. Kolozsvárt, 1871, jul. 5. Finály Henrik, ör.

— Pesti kaland. Egy temesvári városi tanácsnoknak fia, ki tanulmányai folytatására a fővárosban tartózkodik, a napokban egy vendéglőben több szerbeknek látszó egyénével vacsorált, kik őt nagy figyelemmel nézték. Vacsora végeztével a Dunaparra ment s nem vette észre, hogy az egyének, kik vele vacsoráltak, követik őt. A riánt egy sötét helyre értek, az őt követő egyének megelőzték s az egyik oly hatalmas ökölcsapást mért a fiatal ember gyomrára, hogy az elájult. Erre a vízbe dobták, hol magához tért s uszni kezdett. Nehány halász kimenté őt. A fiatal ember elment a városkapitánysághoz, de itt valószínűleg azt gondolták, hogy az egész dolog csak rögeszme, mire nézve néhány hóval ezelőtt volt egy hasonló eset adott okot, s bevitették a fiatal embert a Rókus kórházba orvosai észlelés végett. Négy napig tartották a fiatal embert, míg sikerült egy levelet juttatni atyjához Temesvárra, ki M. . . . ügyvédet megbízta, hogy fiát kimentse a kórházból, a mi azóta már meg is történt.

— A honvédek segélyezésére rendezett állami sorsjáték nagyon kedvezőleg ütött ki, nem ugyan a közönség, hanem — a mi sokkal jobb — a rokkant honvédek részére. Egy értesültünk, hogy a főbb nyeremények számai mind visszaküldettek, s a legnagyobb nyeremény mindössze 5000 forint. Az a szám, mely a százezer forintot nyerte, a budai Lukács fürdő kis trafikjában volt letéve, s ott is maradt ötöd-magával az utolsó napig; e napon egy író odament szívtat venni s megkínáltatván a sorsjegyekkel, vett is belőlük kettőt; a főnyerő szám azonban épen a meg nem vett három sorsjegy közt volt, melyeket a szivarárúsnő a lottó-osztálynak visszaküldött.

— A múzeum régészeti osztálya ma nyílt meg ismét a nagy közönség számára. Ezen osztálynak az volt a szerencsétlen fatuma, hogy vagy két év óta mindig költöztették. Először a múzeum külső szénutcai épületéből a főkormányoszéki épület két szobájába vonult meg, azután gróf Péchy közbenjárása folytán négy szoba nyílt meg számára; természetesen itt sok teendő volt az átalakítás s berendezéssel; miután azonban ezek a munkálatok befejeztek, a közönség ismét látogathatja a múzeum ez érdekes osztályát.

— A fővárosi rendőrség szervezéséhez. Mint biztos forrásból értesülünk, a belügyminiszter az országos rendőrség szervezésére vonatkozó törvényjavaslatot a két fővárosi municipális szervezetét tárgyzó törvényjavaslattal egyszerre fogja az országgyűlés elé terjeszteni. Kormánykörökben a rendőrségi törvény szervezése iránt a közönségben eddig felmerült nézetektől teljesen eltérő vélemény uralkodik s az annak idejében történendő kinevezések sem igen vágnak össze az eddigi combinációkkal, mondja a „Hon.“

— Rejtélyes öngyilkosság. Pécsről írják a Reformnak: Junius 30-ikán a reggeli órákban Scholz Bruno, 32 éves vasúti hivatalnok a Tetyén revolverrel szíven lötte magát. Az eset annál feltűnőbb volt, mert két nappal előbb esküdött meg. Nejeének egy levelet hagyott hátra, melyben bocsánatot kér tetteért, melyet kénytelenségből követ el. Az előtte való éjjel kérdezte nejét, ha nem akar-e vele együtt meghalni? Az nap ugyanis a szerencsétlen csomagot kapott és táviratokat, melyekre mindannyiszor elhalványult. Mindnyáján azt hiszik, hogy az öngyilkosság amerikai párbaj következménye, mit más körülmények is igazolni látszanak; állítólag Amerikában viszony volt egy spanyol nővel, kinek férje őt üldözöbe vette s megüzentette, hogy akkor fogja magát megboszulni, mikor leginkább nehezére esik. A spanyol az említett csomagban a revolvert küldte. A fiatal ember a csomag vételével állítólag így kiáltott föl: „Ha már 1000 mérföldnyirel utólérlek az embert, közel a halál!“

— Egy jeles szász régész Az erdélyi ág. hitv. superintendens, Dr. Teutsch mint az „Arch. Ert.“ írja e napokban a m. nemz. múzeumot is meglátogatta; a gyűjtemények, főleg a régiségtár helyes berendezése és a nevezetes tárgyak nagy mennyisége meglepte a derék tudóst, kinek erélyétől és szakismeretétől várhatjuk, hogy azon temérdek kincs, melyet a gazdag szász egyházak Erdélyben birnak, megóva és leírva is leend. A superintendens Sebenben egyházi archaeologiai kiállítást szándékozik rendezni, mely mindenesetre sok szakembert fog oda csalni; tevékenysége arra van irányozva, hogy az ősrégi harinai templom a végveszélytől megmentessék, és indítványozza, hogy a régi egyházi készletek aránylag csekély összegben lefénképezve és ismertetve mielőbb napvilágra hozassanak. Csak saját tudományosságunkat emeljük, midőn ezen korszerű vállalat-hoz minden segélyt nyújtunk és a pártalan erdélyi arany-művésznek számtalan valódi kincsét a feledékenységből kiragadjuk. Mindezekre szívesen kezet nyújtunk, mert előre tudjuk, hogy az Erdélyben megóvott történelmi emlékek, csak kölcsönös bizalmat és közeledést fognak eredményezni. Eddig a Hon tudósítója. Mi csak annyit kívánunk hozzátenni, hogy a harinai templom fontosságáról a jövő évi oktatásügyi költségvetés már gondoskodott.

— Beküldetett. Tisztelt szerkesztő ur! Ön tapasztalhatta, hogy nem egy felszólalásnak volt kézzelfogható eredménye, ha azt becses lapjában közzé tenni jónak látta. Ez bátorít engem, hogy azzal a kérelemmel járuljak a tisztelt szerkesztő urhoz, szíveskedjék a következő soroknak becses lapjában helyet adni: A sétatér tözszomszédságában valaki disznókat hizlal és pedig mintegy 150 darabot egy falkában. A sétatér az az egyedüli hely Kolozsvárt, hol az ember üde friss levegőt szívhát; ma holnap már oda sem mehetünk, mert a roppant hőség mellett az említett ólakból oly erős bűz lepi el a sétatért, hogy az ott időzés lehetetlen. Figyelmeztetjük tehát a rendőrséget erre a visszaélésre és kérjük, hogy az egészség érdekében minél előbb megszüntesse azt. Maradok stb. Ambuláns.]

Távirati tudósítás a bécsi tözsdéről.

Jul. 5-én 5%. Metalliques 100 frt 59.30. Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68.58. 1860. Kölcsön 101.20. Bankrészvény 774. Hitelintézet részvény 200. frt. 286.60. London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/4. kr. 123.55. Ezüst 121.—. Cs. kir. arany 5.80. Napoleonond 9.81 1/10. Urbéri kötvények: Magyarországi 80.—. Temesi 78.— Erdélyi 76.50. Horvátországi 86.—.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyilttér *)

Könyvkereskedésbe tanulónak felvétetik egy alkalmas ifju Demjén Lászlónál Kolozsvárt.

Idegenek névjegyzéke

Biasini szállodájában Kolozsvárt, Julius — 8-án 1871.

Grün Natan, kereskedő, Vásárhelyről. Lészai Ferencz, birtokos, M.-Nádasról. Zsombori István, birtokos, Somkut-ról. Richtzeit, kereskedő, Vásárhelyről. Valtér csipke kereskedő, Pestről. Tatár Péter, kereskedő Bécsből. Székely Lajos, m. kir. honv. hadnagy, Pestről. Bánai József, birtokos, Némából. Duchs Emanuel, kereskedő, Deézsről. Grünberg, kereskedő, Deézsről. Blum Ignác, kereskedő, Beszterczéről. Tolvaj Bertalan, birtokos, B.-Hunyadról. Kovrig Tivadar, birtokos, Bécsből. Klausz Henrik, kereskedő, Bécsből. Varju Imre, kereskedő, B.-Hunyadról. Schier Leopold, kereskedő, Vásárhelyről. Hillinger Samuel, vendéglős, Révről. Kohn Albert, kereskedő, Pestről. Goldmann Adolf, kereskedő, Pestről. Riga Frigyes, birtokos, Vásárhelyről. Dinszta Johanna, Bécsből. Friedman Jakab, Vásárhelyről. Weiskopf Pál, Borszékéről.

*) E rovat alatt közölttekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

(240)

Pályázati hirdetmény.

(1—3)

A kolozs-monostori magy. kir. gazdasági tanintézetnél az erdészeti tanári állomás tölésébe jövőn, annak f. évi November-hó 1-ső napjától leendő betöltése végett ezen pályázat hirdetetik.

Ezen állomással 1500 forint évi fizetés és 200 forintnyi lakbér illetőség van egybekötve.

Felhívtnak az ezen tanszéket elnyerni ohajtók, hogy végzett tanulmányaikról s előéletükről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket legfeljebb f. évi **Augusztus-hó 10-dik napjáig** a magy. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumhoz nyújtsák be.

Kelt Pesten, 1871 évi Junius-hó 24.

A magy. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumtól.

3900. E. K. B. 1871.

(236)

3—3

Pályázati hirdetmény.

A főméltóság m. k. vallás és közoktatási miniszteriumnak folyó hó 14-ől 10143 sz. a. kelt leirata szerint az Erdélyben föllálandó egy állami fő és egy alreáltanodának I. osztályai a jövő 1871/72 tanév kezdetén meg fogván nyitni, a magyar és német nyelv, földrajz és természetrajz, mér-tani és szabad kézi rajz és szépirás tanítására három tanár neveztetik ki, kik közül egy-egy az igazgatói teendőkkal fog megbízni.

Az igazgatói állomásokkal 900 frtnyi fizetés, ennek 10% lakbérilleték fejében, vagy szabad szállás, 400 frt igazgatói jutalomdíj s minden öt szolgálati év után 100—100 frtnyi járulékra való igény, a tanári állomások mindegyikével 800 frtnyi fizetés, a magasabb 900 frtnyi fizetésre s ötöd éves pótléokra való igény s lakbérül a fizetés 10% van összekötve.

Rendes tanárokká a fennebbi illetményekkel csak azok fognak kineveztetni, kik a szabályszerű tanári vizsgálatot letették; ilyenek hiányában csak helyettesek fognak 100 frtnyi díjjal alkalmaztatni.

Kik ezen állomások egyikét elnyerni ohajtják folyamodásukat, melyben koruk, vallásuk, állapotuk, végzett tanulmányaik, nyelvismereteik, eddigi szolgálatuk, s a szabályszerű tanképesség okmányokkal igazolandó, a főméltóság m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz folyó évi **julius hó 20-ig** nyújtsák be.

Kolozsvárt, június 28-án 1871.

K. biztos ur ő nmltsga helyett

Nagy Elek, m. k.
miniszteri tanácsos.

NEM HIVATALOS.

(232)

(2—3)

Előfizetési fölhívás**„Erdély”**

ezimű szépirodalmi és vegyes tartalmu heti közlöny második félévi folyamára.

Programmunkat és lapunk tartalmát a t. olvasó közönség egész Erdélyben, sőt Magyarországon is ismeri már; miért is szükségtelennek tartjuk arról bővebben beszélni, s azt nagy frázisokkal újból is ajánlgatni. Most csak annyit vagyunk bátrak felemlíteni, miszerint gondoskodtunk, hogy ezutáni tisztelt előfizetőinknek a netalán megrendelendő júniusi számokból is szolgálhassunk.

Előfizetési feltételeink a következők:

Jun.—decz. (hét óra) **3 frt 50 kr.**
Jul.—decz. (hat óra) **3 frt — kr.**
Jul.—sept. (három óra) **1 frt 50 kr.**

Gyűjtőknek 8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Az előfizetési pénzeket kérjük postai utalvánnyal ezután is, az „Erdély” kiadó hivatalának ezimezve, Maros-Vásárhelyre küldeni.

Maros-Vásárhelyt, 1871, június 28-án.

BALÁS ANTAL,
felelős szerkesztő.

IMREH SÁNDOR,
laptulajdonos és kiadó.

(218)

(4—*)

Első fehérenemű gyári raktár!!!**Duha Kristóf-nál,**

Bel-középuteza 457-dik szám a kisegítő alatt.

Alólírf teljes tisztelettel bátorodik a n. é. t. cz. közönséggel tudatni, miszerint **gyári raktárát** a

nyári idényre

megnagyobbítván és összeköttetései nevezetes gyárosokkal lehetővé teszi, mindennemű fehéreneműket valóságos **bécsi gyári áron** szolgáltni.

Tájékozásl szolgáljanak az alant jegyzett árak, n. m.

Férfi leningek, rumburgi vagy hollandi vászonból, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 60 kr, 4 frt, 4 frt 50 kr, 5 frt 50 kr, 6, 7 forinttól 10 frtig.

Férfi schiffon, 1 frt 25 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt, 2 frt 40 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 20 kr, divatos elővel 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 3 frt 80.

Férfi színes ingek, 1 frt, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt, 2 frt 50 kr.

Férfi gatyák, magyar, német állásu, 90 kr, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt.

Női ingek, 2 frt, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4, 5, 6, 8 frt. „cor-settek, hálóréklik, 2 frt, 2 frt 50 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 4, 5, 6, 8 frt.

Női gatyák, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 2 frt.

Zsebkendő, fehér, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4—5 frt, 5 frt 50 kr, 6, 7, 8, 10 frtig.

Továbbá dúsan ellátott raktár: **rumburgi, hollandi creasz és bécsi házi vásznak,** ugy minden e szakhoz tartozó cikkek.

Varrógép tulajdonosoknak valóságos Clark és Paislei, 6 szálu gép-czérna és tő kapható.— Számos látogatását kéri.

Figyelmeztetés! Vidéki megrendeléseknél kéretik a nyak- és vállbőség pontos megjelölése; megrendelések pontosan teljesítettnek és a testhez nem találók becséréltnak.

Karvázy Gyula**fűszer- és borkereskedésében található:**

Finom asztali bor egy kupás üveg	58 kr.
„ „ „ fél „ „	34 „
Bakator	50 „
„ „ egy meszelyes „	25 „
Rizling „ „ félkupás „	70 „
„ „ meszelyes „	35 „
Egri vörös „ „ félkupás „	70 „
„ „ meszelyes „	45 „
Budai „ „ félkupás „	60 „
„ „ meszelyes „	30 „
Vöslai „ „ félkupás „	1 frt 20 „
„ fehér „ „ „ „	1 „ 20 „
Francia pezsgő Aubertin egy aranyos nagy üveg	4 frt.
„ „ „ „ „ kis „	2 „
Magyar „ „ „ „ üveg	1 frt 50 kr.
Madeira bor egy nagy „	2 „ 50 „
Malaga „ „ „ „	2 „ 50 „
Porto „ „ „ „	2 „ 50 „
Scherry „ „ „ „	2 „ 50 „
Muscat Lunel „ „ „ „	2 „ 50 „
„ „ „ „ kis „	1 „ 20 „
Tokai bor „ „ nagy „	3 „ 50 „
„ „ fin. „ „ „	1 „ 60 „
„ „ „ „ kis „	— „ 80 „
„ „ „ „ közép nagy „	1 „ 20 „
„ „ „ „ kis „	— „ 60 „

Az üres üvegek visszavételnek a következő árak-ban: Egy kupás 10 krba, egy félkupás 10 krba, egy meszelyes 5 krba, champagneres 8 krba. 173 8—*

(239)

(1—3)

Haszonbérbe kiadó.

A jövő 1872-dik áprilisse 24-től kezdve több évekre gróf Toldalagi Victor **koron-kai** tagosított birtokából 562 hold szántó, 144 hold rét, 277 hold legelő, 28 hold szőlő, a szükséges lakház és gazdasági épületekkel — a Koronka községében 8 hó-napon át kirekesztőleg gyakorolt koresoma joggal, kellő őszgabona és repeze vetés sel, a Nyárad Karácsonfalván fekvő három kövű lisztelő malommal együtt.

A birtok félmezőtől távolosságra fekszik a közelebből megnyitandó marosvásár-helyi keleti vasuti állomástól.

Értekezhetni személyesen, vagy levél által Koronkában — hova utolsó-posta Marosvásárhely — a tulajdonossal.

(204)

(10—*)

Új és használt**zongorák**

a leghírneves bécsi czégekől jótállás mel-lett az eredeti bécsi árakon kaphatók

Triska Ferencz**zongoraárusnál**

Kolozsvárt, hiduteza 315 szám.
Minden javítások helyben és vidéken is felvállaltatnak és jutányos árszámitással a tartósságért kezeség vállalatik.

LEGUJABBAN MEGJELENTEK

és **Stein János** könyvkereskedésében Kolozsvártt **k a p h a t ó k:**

Községi faiskola

alapvonalok a gyümölcsstenyésztésre.

Községek, néptanítók, gazdák számára. Irta **Kócsi Károly**, a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára.

(A szöveg közé nyomott 58 ábrával s egy tervlappal.)

Ára **1 frt 50 kr.**

Ausztria — Magyarország és Oroszország.

Irta **TÜRR ISTVÁN.** Ára 40 kr.

A bélyeg és illeték törvények és szabályok.

A legújabb időkig kiegészített hivatalos kiadás. Ára 1 frt 80 kr.

A magy. kir. curiának mint semmitő és legfőbb ítélőszéknek határozatai.

A polg. t. rendtartás (1868. 54. t. cz.) §§-ai szerint. Összeállította **HERCZEGH MIHÁLY.** Ára 1 frt 60 kr.

Vezérfonal a katonai helyszinrajzi oktatáshoz.

A m. kir. honvédelmi miniszterium által elfogadott tankönyv. Ára 50 kr.

Utász- és tábori erődítéstan

a m. kir. honvédelmi miniszterium által elfogadott tankönyv. 11 könyvmatu táblával. I. füzet. A teljes mű ára 2 frt.

MAGYAR POLGÁRI**TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS.**

(1868. LIV. törvényezikk.)

Felvilágosító és utasító jegyzetekkel kísérte **GROISZ GUSZTÁV**, jogtudor, a kolozsvári m. kir. jogakademián a büntetőjog és a polgári törvény-kezés ny. r. tanára, a bírói és jogtörténelmi államvizsgálati bizottságok tagja.

Nagy 8-rét, 659 lap. Ára füzve **5 frt**, diszes vászonkötésben **5 frt 70 kr.**